Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	xx mei 2024
Portefeuille(s)	Onderwijs
Portefeuillehouder(s):	Marjolein Moorman, Sofyan Mbarki
Behandeld door	OJZD bestuurszaken.ojz@amsterdam.nl
Onderwerp	Jaarverslag Leerplicht 2022-2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u het Jaarverslag Leerplicht over het schooljaar 2022-2023. De gemeente verzamelt ieder jaar de cijfers van het geregistreerde verzuim, het aantal thuiszittende kinderen en jongeren en het aantal afgegeven vrijstellingen voor de Leerplicht. Hiermee brengen we de ontwikkelingen en de resultaten van Leerplicht Amsterdam in beeld. Leerplicht zet zich iedere dag in om ervoor te zorgen dat álle kinderen en jongeren naar school gaan. School is de plek waar zij nieuwe kennis en vaardigheden opdoen, leeftijdsgenoten ontmoeten en de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Hier krijgen ze kansen. Door het terugdringen van verzuim wordt bovendien schooluitval bestreden.

Zorgelijke ontwikkeling

Het overgrote deel van de kinderen en jongeren gaat naar school en behaalt een diploma. De meerderheid daarvan verzuimt niet of nauwelijks gedurende de schoolloopbaan. Maar er zijn ook zorgelijke ontwikkelingen. Het aantal thuiszitters neemt toe en het verzuim op het middelbaar beroepsonderwijs is erg hoog. We zien dat er daarom meer nodig is van het onderwijs en van de leerplichtambtenaar om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk kinderen iedere dag onderwijs volgen. Van het onderwijs vraagt dit om goed, aantrekkelijk en passend onderwijs voor alle kinderen. Van de leerplichtambtenaar vraagt dit om een proactieve houding en werkwijze waarin hij of zij aanwezig is op de school en eerder kan ingrijpen bij verzuim. We werken in dat kader toe naar een herijking van de rol van de leerplichtambtenaar en het versterken van de samenwerking met de scholen en onze ketenpartners. Ook brengen we de verdeling van capaciteit en inzet van leerplichtambtenaren in kaart in relatie tot de masterplangebieden. Zo is er voldoende aandacht voor leerlingen daar waar dat het hardst nodig is. We zorgen ervoor dat voor scholen duidelijker wordt waar Leerplicht voor staat en wat de school kan verwachten van Leerplicht. Als deze herijking is afgerond zullen we de raad daarover informeren.
In deze raadsbrief worden de ontwikkelingen toegelicht en wordt ingegaan op de stappen die samen met de samenwerkingspartners zijn ingezet om het verzuim en het aantal thuiszitters terug te dringen.

Het aantal thuiszitters nam toe

In het schooljaar 2022-2023 waren 222 leerplichtige kinderen en jongeren langer dan vier weken afwezig. Dit aantal nam toe met 73 kinderen en jongeren ten opzichte van een schooljaar eerder. Deze groei is zorgelijk. Naast leerachterstanden lopen deze kinderen en jongeren ook op sociaal-emotioneel vlak achterstanden op. Later in hun leven hebben zij een verhoogde kans om werkloos te worden of in contact met Justitie te komen.

De toename van het aantal thuiszitters lijkt verband te houden met de groei van mentale problematiek onder kinderen en jongeren. Door de toenemende vraag naar jeugdhulpverlening en jeugdzorg moeten kinderen langer wachten op hulp. Dit heeft tot gevolg dat zij uiteindelijk ook vastlopen op school.

Daarnaast neemt het aantal aanmeldingen voor speciaal onderwijs toe wat voor wachtlijsten zorgt. Dit geldt vooral voor het primair speciaal onderwijs. Kinderen op deze wachtlijsten zitten soms tijdelijk thuis, omdat zij in afwachting zijn van een passende plek. Het samenwerkingsverband zoekt zoveel mogelijk naar tijdelijke maatwerkoplossingen voor deze overbruggingsperiode zodat deze kinderen niet stilstaan in hun ontwikkeling. Eerder informeerden we u hierover in de raadsinformatiebrief over de Ambitieagenda Passend onderwijs en jeugdhulp[1]. Deze uitdagingen op het snijvlak van (passend) onderwijs en jeugdhulp worden gezamenlijk vanuit Leerplicht, GGD en het Ouder- en Kindteam (OKT) met de basisscholen, middelbare scholen en samenwerkingsverbanden opgepakt. Hieronder lichten we een aantal van de maatregelen toe.

Maatregelen om het aantal thuiszitters terug te dringen
Ten eerste ontwikkelt Leerplicht met het samenwerkingsverband voor voortgezet onderwijs de persoonsgerichte aanpak: ‘WEL in ontwikkeling’. Er wordt in eerste instantie bij vijf jongeren met complexe of langdurige problematiek van thuiszitten gekeken naar wat er voor hen wél mogelijk is om tot leren en ontwikkelen te komen. Daarbij wordt gekeken naar out-of-the-box oplossingen die passen bij de jongere. Dit gebeurt samen met de jongere zelf, ouders en professionals. Leren en ontwikkelen kan op veel manieren. Inschrijving in het onderwijs is dan ook geen doel op zich. Soms hebben kinderen en ouders zelf ontwikkelmogelijkheden ontdekt, maar worden deze niet erkend. Of wordt de ontwikkeling vanuit de zorg geboden en niet vanuit het onderwijs. Aan deze ontwikkeling die er wél is willen we recht doen en ondersteunen. Om dit maatwerk te leveren is deze intensieve, kleinschalige aanpak noodzakelijk.

Ook zet Leerplicht in op maatregelen om leerlingen die risico lopen op thuiszitten eerder in beeld te hebben. Bij toenemend verzuim en wanneer bijna sprake is van thuiszitten wordt de leerplichtambtenaar gewaarschuwd door het informatie en registratiesysteem van Leerplicht zodat deze in actie kan komen. De leerplichtambtenaar kan dan bijvoorbeeld in gesprek met de school, de leerling en diens ouders en hulp- of zorgverlening betrekken.

Daarnaast is het samenwerkingsverband voor primair onderwijs in samenwerking met Leerplicht en de jeugdgezondheidszorg recent gestart met het toepassen van de MAZL- aanpak (Meer

[1] Raadsbrief *Gezamenlijke ambitie-agenda 2023-2027 voor sterke samenwerking (passend) onderwijs en jeugdhulp in verbinding met bestaanszekerheid*, 20-03-2024

Aandacht voor de Ziekgemelde Leerling) op alle basisscholen in de stad. Dit is een methodiek voor scholen, de jeugdarts en de leerplichtambtenaar bij ziekteverzuim van een leerling. Het doel is dat de leerling eerder geholpen kan worden en het ziekteverzuim afneemt. Deze aanpak wordt al gehanteerd in het voortgezet onderwijs waar deze effectief is gebleken.

Verder start dit schooljaar een aantal scholen voor voortgezet onderwijs met de leerlijn 'Schoolaanwezigheid'. Het doel hierbij is om beter inzicht te krijgen in het verzuim van hun leerlingen zodat zij sneller kunnen ingrijpen en de aanwezigheid vergroot. Een goede aanwezigheidsregistratie, data-analyse en het opzetten van interventies staan hierin centraal[2]. De deelnemende scholen zetten schoolaanwezigheidsteams op met daarin in ieder geval de zorgcoördinator, verzuimcoördinator, een dataspecialist en de leerplichtambtenaar. Deze teams brengen de aanwezigheid van de leerlingen in kaart in verschillende categorieën van 'goede aanwezigheid' tot 'ernstig verzuim'. Op die manier kunnen gerichte interventies per categorie worden bepaald. Als de groep met ernstig verzuim bijvoorbeeld erg groot is kan er meer worden ingezet op individuele gesprekken en kan extra zorg worden ingeschakeld. Bovendien kan de data ook inzicht opleveren over meer specifieke gegevens zoals de mate van aanwezigheid op de verschillende schooldagen of dagdelen.
Inmiddels zijn er verschillende pilots uitgevoerd met deze aanpak in andere regio's en landen. De uitkomsten hiervan zijn zeer positief. We hopen dan ook dat bij goed resultaat meer scholen deze aanpak zullen overnemen.

Hoog verzuim op het middelbaar beroepsonderwijs

Gezien het zorgwekkend hoge verzuim op het mbo geven wij prioriteit aan het herijken van de rol van de leerplichtambtenaar. Meer dan 30% van de leerplichtige jongeren op het mbo kreeg een melding van relatief verzuim[3]. Van de studenten van 18 jaar of ouder zonder startkwalificatie kreeg bijna 20% een verzuimmelding[4]. Alhoewel het verzuim iets is gedaald ten opzichte van het voorgaande schooljaar gaat het hier nog steeds om teveel studenten die te weinig naar school gaan. Wat ons extra zorgen baart is dat regelmatig verzuim van jongeren op het mbo vaak leidt tot uitval. We vinden het van groot belang dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen waarmee ze kunnen starten op de arbeidsmarkt.

Maatregelen om het verzuim op het mbo terug te dringen

Om dit verzuim omlaag te brengen gaan we de samenwerking met de mbo-instellingen versterken en intensiveren we de inzet van Leerplicht op het mbo. De mbo-instellingen zijn samen met de gemeente een traject gestart om de schoolaanwezigheid te verbeteren. Een belangrijk onderdeel van het traject is het bepalen van de vereiste competenties van leerplichtambtenaren op een mbo. Studenten op het mbo zijn een andere doelgroep dan leerlingen in het funderend onderwijs. Ze vragen een andere benadering die meer gericht is op het verhogen van de motivatie en zelfstandigheid. Daarnaast wil Leerplicht de mbo-instellingen meer gaan ondersteunen bij hulp op verzuimende studenten waar de school geen grip op krijgt. Leerplicht gaat investeren in extra instructie en training voor deze leerplichtambtenaren.

---

[2] Dit doen ze aan de hand van het *Multi-tiered system of support for school attendance*, Kearney & Graczyk (2022)
[3] Relatief verzuim is verzuim van minimaal 16 uur in 4 aaneengesloten weken.
[4] Zij verzuimden vier aaneengesloten weken of er was minder verzuim maar er waren wel zorgen.

Een tweede belangrijk onderdeel van het traject is dat de gemeente met de mbo-instellingen bespreekt hoe het verzuimbeleid verbeterd kan worden. Wat kunnen de instellingen zelf doen om jongeren meer aanwezig te laten zijn? We weten uit eerdere onderzoeken dat roosters met veel onderbrekingen, lessen van lage kwaliteit en onvoldoende structuur redenen zijn voor jongeren om af te haken. In samenwerking met de mbo's worden dit voorjaar studentenenquêtes uitgevoerd om deze signalen op te halen. De Amsterdamse mbo-instellingen geven al aan door dit project meer bewust te zijn van het hoge verzuim en alerter te zijn op het goed uitvoeren van hun afwezigheidsregistratie.

Daarnaast wordt Leerplicht zichtbaarder op de mbo-instellingen door meer fysiek aanwezig te zijn. Zo kunnen studenten en medewerkers de leerplichtambtenaar beter vinden en laagdrempeliger betrekken bij vragen of problemen en andersom.

Tot slot

Ondanks de hierboven genoemde zorgelijke toename van thuiszitters en verzuim in het mbo, gaat er gelukkig ook veel goed. In het jaarverslag leest u daarover verhalen van collega's van Leerplicht, onze netwerkpartners en een ervaringsdeskundige. Dankzij de inzet van de Leerplichtambtenaren blijven kinderen en jongeren in beeld en wordt gezocht naar passende oplossingen om hen naar school te laten gaan. We willen daarom afsluitend de collega's van Leerplicht Amsterdam bedanken voor hun inzet voor alle kinderen en jongeren in Amsterdam.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marjolein Moorman
Wethouder Onderwijs

Sofyan Mbarki
Wethouder Middelbaar Beroepsonderwijs

Bijlagen

1. Jaarverslag Leerplicht 2022-2023